

Motion till riksdagen 2019/20:2746

av **Helena Gellerman m.fl. (L)**

Liberal infrastruktur för en hållbar framtid

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om transportpolitiska utgångspunkter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om prioriteringar av infrastrukturinvesteringar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt upprustning av vägnätet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om geofencing och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regionala trafiksäkerhetsavtal och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om myndigheters krav på hållbara hastigheter vid upphandling och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samverkan om användning av fordonens nya teknik och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av underhåll av vägmarkeringar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om självkörande bilar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åkerinäringens villkor och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fördelen med konkurrens inom järnvägen och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elflyg och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsatt främja vattenvägar och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om landström för mindre fartyg och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om infrastruktur runt våra hamnar och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kollektivtrafik och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om cykelfrågor och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elsparkcyklar och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behålla kopparnätet tills annan digital kommunikation finns tillgänglig och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Liberalernas transportpolitiska utgångspunkter

Välfungerande kommunikationer och modern infrastruktur är grundläggande förutsättningar för individens frihet, ett blomstrande näringsliv och en öppen marknad. Människor transporterar sig mellan skola, jobbet och hemmet. Flödet av varor och tjänster skapar hållbar tillväxt för Sverige och handeln med andra länder stärker Sveriges position i den globala ekonomin. Transportsystemet är på så sätt en grundbult för landets utveckling framåt, därför är det viktigt att infrastrukturinvesteringar analyseras långsiktigt och ur ett helhetsperspektiv.

Transportsektorn står för en tredjedel av de totala svenska växthusgasutsläppen. Upp emot 95 procent av sektorns utsläpp kommer från vägtransporter. Den svenska fordonsflottan måste därför bli mer hållbar och utsläppen från sektorn minska. För att

reducera miljöpåverkan men behålla mobilitet måste transporterna bli effektivare, elektrifieringen påskyndas och såväl användningen av biodrivmedel som forskning och introduktion av ny teknik öka. Sverige är EU:s till ytan tredje största land och det land som har längst avstånd mellan landsändarna. För att bibehålla och fortsätta utveckla ett konkurrenskraftigt Sverige krävs en fungerande infrastruktur. Det är viktigt för att företag ska kunna frakta sina varor och för att människor enkelt ska kunna pendla till arbetet och i övrigt resa inom Sverige och till utlandet.

En fungerande infrastruktur är hela Sveriges blodomlopp som binder samman landet. Därför är det avgörande att vi vårdar den infrastruktur vi har samtidigt som nya satsningar görs för att öka kapaciteten och tillförlitligheten i transportsystemet. Prioriteringen av infrastrukturinvesteringar ska följa fyrstegsprincipen för att använda statens medel effektivt. Liberalerna vill utveckla de samhällsekonomiska kalkylmodellerna för infrastrukturinvesteringar, och bland annat bör transporter av gods få ökad betydelse.

I arbetet för att nå en hållbar utveckling av vårt samhälle spelar infrastruktur en viktig roll. Genom att satsa på klimatsmarta lösningar kan vi utveckla Sverige och behålla vår konkurrenskraft på ett hållbart sätt. Liberalerna tror inte på att ställa olika transportslag mot varandra; vi behöver både väg, järnväg, flyg, sjöfart och inte minst i våra städer kollektivtrafik och cykel för att människor ska kunna arbetspendla och resa, för att företag ska kunna ta emot och skicka sina varor och för att sammanlänka hela Sverige. Dessa transporter sker ofta i samverkan mellan olika transportslag. Liberalerna vill därför att transporter ses ur ett dörr-till-dörr-perspektiv, där totaltid för en transport och resurseffektivitet är viktiga parametrar. För att få en sammanhängande infrastruktur är det därför viktigt att prioritera fungerande knutpunkter för lastning och lossning av gods och byte av transportslag för persontransporter.

Rusta och framtidssäkra ett hållbart vägnät i hela Sverige

Transportsektorn bär ett stort ansvar i arbetet mot våra ambitiösa miljömål mot en fossilfri fordonsflotta. Vägfordonen står fortfarande för upp emot 95 procent av utsläppen av växthusgaser från transportsystemet, även om vi i dag ser en förbättring jämfört med för tio år sedan. Men omställningen går inte tillräckligt snabbt. Fler bilar måste bli klimatsmarta och bilåkandet måste minska i områden med god kollektivtrafik. Liberal miljö- och klimatpolitik utgår från försiktighetsprincipen och att förorenaren ska betala.

Tidigare nedprioriterades vägarna genom att minska vägunderhållet vilket har fått konsekvenser i samtliga regioner. De delar som främst påverkats är det lågtrafikerade landsbygdsvägnätet, som ligger längre ned i Trafikverkets prioritering. Samtidigt innebär det att slaget är som hårdast mot de delar av landet där bilen kan vara det enda alternativet för att transportera sig. Tyngre och längre lastbilar ger mer gods på färre bilar vilket främjar miljön, men ställer ökade krav på vägnätet. Liberalerna vill att vägnätet ska fortsätta att rustas upp och förstärkas så att det kan trafikerats av tyngre lastbilar. Det bidrar till minskade utsläpp, mindre energianvändning och ökad trafiksäkerhet då färre transporter med tyngre gods trafikerar våra vägar. Liberalerna anser att möjligheten att frakta gods på järnväg och till sjöss ska underlättas genom attraktivitet och tillgänglighet, inte genom en politik som hindrar vägtransporter då det på många håll i landet saknas alternativ till vägtransporter.

Av det svenska vägnätet består 43 000 mil av enskilda vägar, medan endast ca 10 000 mil är statliga och 4 100 mil är kommunala. Ansvarig för de enskilda vägarna är väghållarna, exempelvis enskilda markägare, vägföreningar eller samfälligheter. Av dessa får 7 700 mil statsbidrag som ska bidra till att vägarna tillgodoser behoven och håller hög transportkvalitet. En väl fungerande infrastruktur är en grundläggande förutsättning för en levande landsbygd. De enskilda vägarna är en viktig del i detta. Staten bör även fortsättningsvis ta ett betydande ekonomiskt ansvar för att upprätthålla en god standard på det enskilda vägnätet, och myndigheternas tillämpning av regelverken bör syfta till att underlätta för underhåll och reinvestering av dessa vägar.

Klimatmålet för år 2030, där utsläppen från vägtransporter ska minska med 70 procent jämfört med år 2010, kräver att transportsystemet förändras. Genom att använda redan befintlig väginfrastruktur på nya och effektivare sätt kan utsläppen minska utan att transportkostnaderna ökar.

Ett exempel på hur befintlig väginfrastruktur kan användas effektivare och miljövänligare är de pågående, intressanta försöken med att testa olika tekniker för att elektrifiera de tunga vägtransporterna. Elektrifieringen av våra större vägar brådskar för klimatets skull och Liberalerna har därför tagit initiativ till en elektrifieringskommission bestående av myndigheter och berörda branschorganisationer. En sådan kommission bör få uppdrag att främja och samordna insatser för elektrifiering av vägtransporter genom både elvägar och snabbbladdinfrastruktur. Den bör också bland annat belysa finansieringsfrågor och effekter på elförsörjningen av att godstrafiken på våra vägar ställer om. Den bör ta fram tydliga nationella mål för en snabbare elektrifiering där en uttalad del bör vara att kommissionen ska sätta en tidtabell för och ta fram en

handlingsplan för att elektrifiera våra motorvägar. Ett annat exempel på hur infrastrukturen kan användas mer effektivt är att utnyttja geofencing. Metoden bör utvärderas för t.ex. tillämpningar där olika väganvändare kan få prioriterat tillträde till en och samma plats under olika delar av dygnet för att därigenom få ett mer effektivt utnyttjande av vår befintliga infrastruktur.

Många länder har tagit intryck av Sveriges nollvision mot dödsolyckor i trafiken, och Sveriges arbete för att förverkliga visionen har resulterat i ett minskat antal omkomna i trafiken under en lång rad av år. År 2018 bröts den trenden, där uppgången i antalet omkomna till största delen skedde på det regionala vägnätet. Liberalerna vill att statens insatser för trafiksäkerhet ska ske där de bäst gör nytta. Därför vill vi utreda ett system med regionala trafiksäkerhetsavtal, där Trafikverket i samverkan med regioner identifierar, finansierar och åtgärdar prioriterade trafiksäkerhetsrisker med målet att snabbt åtgärda trendbrottet i antalet omkomna i trafiken.

Olycksrisken ökar i takt med en högre hastighet på fordonet. Även vad gäller växthusgasutsläpp och buller finns samma koppling. Utöver personligt lidande försämras miljön och samhällets kostnader ökar. Liberalerna vill utreda att statens myndigheter går före som goda exempel och i sina upphandlingar av transporttjänster ställer krav på hållbara hastigheter, dvs. att leverantörens fordon håller hastigheten.

Liberalerna ser positivt på användning av ny teknik för att öka trafiksäkerheten på våra vägar, samtidigt som betydelsen av basalt underhåll av t.ex. vägmarkeringar har avgörande påverkan på trafiksäkerheten. Samverkan mellan olika aktörer för att bättre utnyttja informationen i dagens fordon för en bättre trafikmiljö ska uppmuntras. Trafiksäkerheten ska även fortsättningsvis ha en prioriterad ställning vid vägunderhåll.

Självkörande bilar kan revolutionera hur vi transporterar både varor och oss själva. De kan i grunden förändra hur vi bygger och utformar våra vägar och tätorter. För att detta ska bli verklighet krävs politiska beslut som säkrar att våra teknikintensiva företag kan utveckla och inte minst testa sina produkter på ett säkert sätt. Självkörande fordon skulle kunna påverka hur vi bygger våra tätorter, t.ex. genom att alla bilar som inte används automatiskt kör ut ur staden för att parkera sig. Vinsten i ytor skulle användas för ökad framkomlighet, grönare stadsmiljöer och inte minst möjliggöra att man kan omvandla utrymmet för parkeringshus till bostäder.

För att underlätta en successiv introduktion av självkörande bilar måste politiska beslut möjliggöra storskaliga tester i verklig miljö, måste upphandlingar ske framtidsinriktat när man bygger nytt i våra kommuner, och inte minst krävs en utökad samverkan mellan olika samhällsaktörer. Självkörande fordon handlar inte bara om

transport av personer och gods, utan det kommer att påverka samhället inom de flesta områden: bostäder, infrastruktur, utbildning, företagande, jobbmarknad, vård och omsorg, ekonomi. I en separat kommittémotion redovisar vi Liberalernas förslag för att framtidssäkra vägnätet för en kommande introduktion av självkörande bilar.

Åkerinäringens villkor

Åkerinäringens betydelse för svenska företags konkurrenskraft och godshanteringen och jobbtillfällena i Sverige kan inte nog understrykas. Idag rullar ca 650 000 svenskregistrerade lastbilar i Sverige, en ökning med 90 000 eller 16 procent på de senaste fem åren. Till detta kan vi lägga ett stort antal utländska företag som transporterar gods i Sverige. Vi har höga ambitioner att få till en överflyttning av gods på järnväg och sjöfart, men med nuvarande ökning av behovet av godstransporter så kommer åkerinäringen för lång tid framöver att stå för majoriteten av godstransporterna i Sverige.

Liberalerna vill stärka arbetet mot utländska och svenska åkerier som bedriver illegal verksamhet. Även om polisen har fått ökade befogenheter, så måste det paras med tillräckligt med trafikpoliser och utökade kontroller av tung trafik. Annars riskerar fusk med bl.a. cabotage, kör- och vilotider och rattfylleri att öka. Vi vill bland annat se krav på gps-sändare för utlandsregistrerade åkare enligt cabotageregelverket. Den pågående förstärkningen av polisväsendet med 10 000 fler polisanställda fram till 2024 möjliggör en stärkt polisiär närvaro i trafiken. Slutligen vill vi också se bättre samordning mellan olika myndigheter, allt för att motverka brottslighet inom transportsektorn.

Öka kapaciteten och punktligheten för en attraktiv järnväg

Sverige har i förhållande till sin befolkning ett av Europas största järnvägsnät, vilket innebär att enbart vidmakthållande av systemets funktion är mycket resurskrävande. Alliansregeringen gjorde en historisk satsning och fördubblade anslagen till drift och underhåll av järnvägen. Oavsett var i Sverige man bor ska man kunna lita på att tågen kommer och går i tid. Kaoset på järnvägen och de många tågförseningarna är ett hårt slag mot alla som är beroende av tåget till arbetet och för att få ihop livspusslet, och försvagar förutsättningarna för järnvägen att vara ett pålitligt och klimatsmart transportslag för godstrafiken.

Behoven av investeringar och underhåll av järnvägen är stora. Ett robust och punktligt järnvägssystem är en förutsättning för att fler ska välja tåget. Det är viktigt att resenärerna kan lita på att tåget kommer fram i tid och kan använda restiden effektivt. För att uppnå högre punktlighet behöver flaskhalsar som stoppar upp trafiken byggas bort. Lågtrafikerade banor kan öka tillgängligheten och bör i vissa fall prioriteras i högre utsträckning. Liberalerna anser att konkurrens inom järnvägssektorn är bra. Forskning från bl.a. VTI (statens väg- och transportinstitut) har visat att järnvägsmarknaden påverkats positivt av avregleringen och att konkurrens har bidragit till effektiviseringar och innovationer på såväl operatörssidan som underhållssidan. Det är viktigt att Sveriges befintliga järnvägar underhålls. Nya satsningar får inte påverka det långsiktiga underhållet negativt.

Det behövs ett robust, tryggt och säkert järnvägssystem. Men det är inte bara stora satsningar på underhåll som krävs utan även att de medel som avsätts används på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. Det är viktigt att ansvarigt verk systematiskt arbetar med uppföljning och att förbättra sin roll.

Liberalerna ifrågasätter att staten ska ta det samlade ansvaret för kontroll och utförande av underhållet på de svenska järnvägarna. Järnvägen har ett flertal organisatoriska brister, men att flera aktörer är med och bidrar till utveckling och innovation är inte problemet. Trafikverket behöver få bättre kunskap om hur man gör goda upphandlingar för att kunna säkerställa mesta och bästa möjliga underhåll per investerad skattekrone.

Att införa längre tåg för person- och godstransporter, och i fallet gods även möjliggöra tyngre godståg, är ett sätt att öka kapaciteten i järnvägssystemet. För att möjliggöra för längre godståg behövs en del små investeringar i bl.a. mötesstationer och förbispår som är tillräckligt långa. Genom små åtgärder kan kapaciteten ökas på landets järnvägar på ett kostnadseffektivt sätt.

Järnvägens signalsystem och ställverk är i behov av upprustning. Det nya signalsystemet ERTMS behöver kvalitetssäkras före en utrullning i stor skala nationellt.

Genom januariavtalet har Liberalerna enats med Centerpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet om att den breda finansieringsdiskussionen mellan sju riksdagspartier ska återupptas och utgöra utgångspunkten för det fortsatta arbetet med höghastighetsbanor.

Miljövänligt flyg

Flyget är ett hittills oslagbart transportmedel när det kommer till att transportera människor längre sträckor på kort tid. Ur ett infrastrukturellt kostnadsperspektiv är det även ett effektivt transportmedel. Sveriges geografiska förutsättningar innebär att flyget spelar en viktig roll i vårt samlade transportsystem. De långa avstånden i Sverige och vårt geografiska läge i förhållande till våra viktigaste handelspartner gör att vi är helt beroende av ett fungerande flyg för invånarnas och näringslivets kontakter med hela Sverige och vidare ut i världen. De olika flygplatserna binder samman Sverige, skapar arbetstillfällen och ökar möjligheterna till turism i hela landet.

Den intressanta utvecklingen av elflyg, som åter kan göra kortflygningar mellan olika regioner lönsam, visar på betydelsen av mindre flygplatser som komplement till de stora knutpunkterna. Elflyg kan komma att bli en viktig faktor för utvecklingen av landets regioner och erbjuda snabba transporter, inte minst för näringslivet. Elflygets behov av infrastruktur och dess påverkan på flygplatsstrategin bör snarast utredas.

Även om elflyg blir en faktor inom kortdistansflygningar, kommer biodrivmedel att vara en viktig komponent för att få ner flygets miljöpåverkan under överskådlig tid.

Flyget ska liksom övriga transportslag i bära sina miljökostnader. Liberalernas förslag om att Sverige ska verka för ekonomiska styrmedel på EU-nivå redovisas i vår Europapolitiska motion.

Miljövänlig och utökad sjöfart

Sjöfarten har stor betydelse för det svenska transportsystemet. Ungefär 90 procent av Sveriges utrikeshandel mätt i volym transporteras sjövägen, vilket innebär ca 180 miljoner ton transporterat gods. Vid sidan av dessa godstransporter transporteras ungefär 30 miljoner passagerare per år med färja till och från Sveriges grannländer. För 10 år sedan påbörjades ett viktigt arbete för att införa EU:s regelverk för inre vattenvägar i Sverige, vilket kan leda till mer godstransporter till sjöss. Ökad inlandssjöfart leder till att transportinfrastrukturen på land avlastas och att det finns kapacitet för den samlade godsvolymen att öka. Liberalerna anser att arbetet med att främja våra vattenvägar fortsatt måste prioriteras för att öka andelen hållbara transporter.

I ljuset av att kapacitetsutnyttjandet av både järnvägsnätet och vägnätet runt om i vårt land är mycket högt kan en ökad andel av transporter till sjöss optimera användningen av vårt transportsystem. För att sjöfarten ska bli mer konkurrenskraftig behövs en god tillgänglighet till våra hamnar. Tåg och lastbilar behöver utan svårighet

kunna lasta om i hamnarna för att vattenvägarna ska nyttjas i högre utsträckning än i dag. Liberalerna anser därför att det är av stor vikt att arbeta för att säkerställa att infrastrukturen till och från våra hamnar fungerar väl tillsammans med en effektiv omlastningsfunktion. T.ex. är det viktigt att uppmärksamma hamnarnas strategiska roll som naturliga knutpunkter där gods, människor och transportslag möts och effektiva logistiklösningar uppstår. Hamnar, godsterminaler och stationer är med andra ord av gemensamt intresse för flera aktörer i transportkedjan där den totala funktionen för en transport från en punkt till en annan ska vara i fokus.

En attraktiv och väl fungerande kollektivtrafik

En väl fungerande kollektivtrafik lägger grunden för att transportsystemet i hela Sverige ska fungera på ett tillfredsställande sätt. Buss, spårväg, tunnelbana och pendeltåg reducerar utsläppen och minskar trängseln på vägarna. Ökat kollektivt resande bidrar till att uppfylla de transportpolitiska mål som riksdagen har beslutat om. Därför vill Liberalerna att kollektivtrafiken fortsätter att byggas ut på ett ansvarsfullt sätt i hela landet.

Utveckla cyklingens möjligheter

Cyklingen ökar snabbt i Sverige. Allt fler upptäcker hur smidigt det är att cykla till jobbet eller på fritiden. Att fler cyklar är bra för både miljön och folkhälsan, samtidigt som trängseln minskar i trafiken, framför allt i storstäderna. Ett problem för många cyklister är att det finns alltför många ogenomtänkta trafikmiljöer som inte främjar cyklingen och inte heller någon sammanhållen planering. Det är inte rimligt att standarden på cykelvägen försämras när man kommer till en kommungräns.

Därför vill Liberalerna satsa på fler sammanhängande regionala cykelstråk för att göra det lättare att cykla längre sträckor. Liberalerna vill göra det enklare att ta med cykeln i kollektivtrafiken. Detta är något som avgörs i respektive landsting, och på många håll är det Liberalerna som är pådrivande. Kombinationen kollektivtrafik och cykel innebär ett verkligt alternativ till bilen. Ju fler som kan ta med cykeln på pendeltåget, desto fler kan låta bilen stå. Det tjänar miljön på.

Elsparncykelns möjligheter ska tillvaratas, samtidigt som ett regelverk behöver utredas för att undvika dess negativa effekter framför allt i stadsmiljön.

It- och postfrågor

Tillgång till bra mobiltelefoni och goda uppkopplingsmöjligheter blir allt viktigare.

Sverige behöver bra mobila och digitala kommunikationer med god geografisk täckning som har en tillräcklig kapacitet när allt fler använder mobil och digital teknik.

Sverige ska därför ha en digital uppkoppling i världsklass. Bredband och annan digital uppkoppling är i dag en lika viktig del i infrastrukturen som el- och vägnäten. En god utbyggnad är viktig för såväl privatpersoner som företag och väsentlig för regional tillväxt. Glesbygden måste få bättre it-kapacitet och statens huvudsakliga uppgift bör vara att skapa förutsättningar genom att undanröja hinder för utvecklingen, men även att stötta där lönsamheten för utbyggnad är bristfällig. Det är väsentligt att kopparnätet inte avvecklas innan annan digital kommunikation kan erbjudas.

Det är fortsatt viktigt med god tillgång av posttjänster för att människor ska kunna bo och verka i hela landet. Även om företag är internetbaserade kommer de inte ifrån att de måste använda posttjänster för att leverera och frakta varor. Det är därför viktigt för företagen och enskilda att det finns väl fungerande posttjänster i Sverige.

Helena Gellerman (L)

Johan Pehrson (L)

Lina Nordquist (L)

Christer Nylander (L)

Allan Widman (L)

Maria Nilsson (L)

Gulan Avci (L)

Mats Persson (L)